

Kollaborativ skriveproces og læring i den videnbaserede organisation

Størstedelen af den eksisterende litteratur og forskning inden for retorik og organisationskommunikation definerer og beskæftiger sig med skribenten som en ensom arbejder. Arbejdet med teksten ses som en isoleret arbejdsopgave.¹ Dette syn på skribenten har sine rødder i den klassiske retorik der danner grundlag for den moderne skrivepædagogik (Gollin 1999, s. 278). Men hvor den klassiske retorik har haft gode grunde til at definere retoren som individ, er organisationskribentens arbejdsvilkår på dette afgørende punkt anderledes.

I den videnbaserede organisation arbejder skribenten kun sjældent alene. Arbejdet i formaliserede såvel som ikke-formaliserede grupper er en grundlæggende omstændighed når der skrives tekster i organisationen. Gruppernes størrelse, sammensætning og arbejdsform afhænger af den retoriske og videnformidlende opgave der skal løses. Samtidig er skrivegruppen en social og læringsmæssig enhed: Sociale og organisatoriske strukturer samt reproducerede organisatoriske og gruppemæssige praksisser vil præge arbejdsprocessen. Teksterne, for eksempel rapporter, evalueringer og udbudsmateriale, er det produkt som den videnbaserede organisation leverer, eller en væsentlig del af det. Disse tekster, som er resultatet af en kollaborativ proces, udgør grundlaget for den videnbaserede organisations eksistens. Og organisationerne melder om vanskeligheder i processen, hvad der vil blive redegjort for i det følgende.

Med skrivegrupper på mellem 5 og 120 medarbejdere, tekster der er op til 1.000 sider lange og koster store beløb at producere – en adspurgte virksomhed estimerer at produktionen af en typisk udbudstekst koster 20 millioner kroner – er gruppeskriveprocessen og læringen af kompetencer til at håndtere denne et nødvendigt udviklingsområde.² Men mens den gældende forskning inden for feltet *workplace writing* rummer bidrag til forståelsen af den sociale og kommunikative praksis i organisationen (fx Schneider 2002, Gollin 1999, Reither 1993, Cross 1993), fremlægger den kun sparsomme perspektiver på hvordan de bedste rammer for skrivegrupperarbejdet og de sociale og individuelle læreprocesser skabes i organisationen. Der er altså behov for en retorisk og pædagogisk udvikling og afprøvning af tiltag der kan støtte skribenternes og gruppens læring og arbejdsproces i forbindelse med tekstproduktion. Et sådant udviklingsarbejde bør hvile på en undersøgelse af de eksisterende praksisser og læreprocesser i organisationen og dens skrivegrupper.

Med udgangspunkt i en dansk virksomhed³ er målet med dette projekt at undersøge hvordan den videnbaserede organisation kan understøtte hensigtsmæssige praksisser og læreprocesser i en kompleks gruppeskrivningsproces. Projektets konstruktive del vil hvile på en kvalitativ undersøgelse af de individuelle,

¹ Her ser jeg bort fra den omfattende litteratur om feedback og responsgrupper (bl.a. Hoel 2002, Harboe 2000) idet disse beskæftiger sig med grupper hvor skribenterne arbejder på hver deres tekst.

² Oplysningerne her og i afsnittet "Det konkrete afsæt" stammer fra samtaler med ledende medarbejdere og kommunikationsansvarlige i tre større danske konsulentvirksomheder.

³ Der er truffet aftale med et dansk it-konsulentfirma om et samarbejde.

sociale og organisatoriske praksisser i tekstproduktionen; skribentens og gruppens egen opfattelse af den retoriske og sociale kontekst (jf. Schneider 2002, s. 177); og den individuelle og sociale læringsproces i skrivegrupperne.

Projektet søger således at besvare disse forskningsspørgsmål:

Hvilken indflydelse har de praksisser der omgiver tekstproduktionen, på den individuelle og sociale skriveproces?

Hvad betyder den individuelle og sociale opfattelse af den retoriske og sociale kontekst for teksten og tekstproduktionen?

Hvordan forløber den individuelle og sociale læringsproces i forbindelse med tekstproduktion?

Det er teser i projektet at der kan være uoverensstemmelse mellem organisationens, gruppens og skribenternes eksplicit definerede mål og konkrete praksisser; at den individuelle læringsproces adskiller sig fra den sociale læringsproces og at praksisser reproduceres i praksisfællesskabet og dermed risikerer at blokere for nytænkning.

Det konkrete afsæt

Der er god grund til at tekster i den videnbaserede organisation ofte i grupper. Det skyldes såvel teksternes omfang som det faktum at opgaven fordrer deltagelse af medarbejdere med forskellige faglige kompetencer. Gruppearbejdet er dog sjældent uproblematisk. Beslutningsprocessen i gruppen kan byde på vanskeligheder. Det endelige ansvar vil oftest ligge hos en eller flere mellemledere, men en nærmest uendelig række beslutninger om tekstens indhold og udformning ligger lokalt hos skribenterne, hvis ansvar det også bliver at argumentere for de indholdsmæssige og formmæssige valg. Divergerende opfattelser af tekstidealer kan føre til konflikt.

Den kollektive proces nødvendiggør en stor del metatekstlig kommunikation, vanskeliggjort af at skribenterne ikke nødvendigvis besidder et fælles metatekstligt begrebsapparat idet deres faglige ekspertise er inden for et andet felt, og af at den metatekstlige kommunikation ikke foregår altid ansigt til ansigt, men også per e-mail eller telefon.

Den endelige tekst vil blive sammensat af afsnit skrevet af en række skribenter med forskellige faglige kompetencer, og i mange tilfælde er der ikke tale om at gennemskrive teksten for at sikre fælles sprogtoner, argumentation eller opbygning. Bliver den samlede tekst gennemset, udføres dette arbejde ofte af en administrativ medarbejder, for eksempel en sekretær, som ikke har været involveret i selve processen.

Samtidig har praksisser der ikke kan henføres til selve gruppearbejdet, betydning for skriveprocessen. Der kan for eksempel være tale om at tekster skrives efter en fast defineret skabelon eller standard som vanskeliggør at skribenten tager de situationsbestemte hensyn der ligger bag den effektive retoriske ytring.

Det kan være standarder defineret af virksomheden eller stramme genrebegrænsninger nedsat af kunden. Eksterne aktører i den fælles skriveproces, for eksempel kunder, mellemledere og eksterne samarbejdspartnere, bibringer således en række udfordringer og begrænsninger til skrivegruppens arbejde (Gollin 1999).

Ofte skrives tekster under et væsentligt tidspres. Hos en virksomhed opfordres medarbejderne til at benytte sig af såkaldt 'boilerplate material', altså tekst skrevet i en generel sammenhæng eller i tidligere lignende tekster, til trods for at ledelsen fornemmer at denne praksis skaber ukritiske skribenter og besværliggør skriveprocessen. Hos en anden virksomhed ønsker man at indføre brugen af boilerplate material uden at gøre sig overvejelser om hvorvidt en sådan praksis i visse tilfælde vil være uhensigtsmæssig. Også organisationens kommunikationskultur indvirker på medarbejdernes skriveproces og mulighed for at producere hensigtsmæssige retoriske tekster (Lund 2000). Den grad af styring og standardisering som organisationen lægger ned over sine medarbejders tekstproduktion, for eksempel i form af brugen af skabeloner og sluser der styrer om kommunikationen lever op til organisationens mål, har indvirkning på skriveprocessen (Ibid. 2000).

Det teoretiske udgangspunkt

En kollektiv skriveproces vil adskille sig fra processen for den individuelle skribent. Blandt andre Schneider 2002, Spilka 1999, Paradis, Dobrin & Miller 1985, Odell 1985 og Faigley 1985 peger på det reciprokke forhold mellem sociale strukturer og kompositionsprocessen. Ligeledes kan organisatoriske praksisser og krav der stilles til skriveprocessen og teksten, skabe konflikt i projektgruppen. Hvordan gruppen løser disse konflikter, har betydning for skriveprocessen (Cross 1993). På makroniveau er det værd at bemærke at professionelle genrer konstrueres gennem medarbejdernes fælles diskursive praksisser (Bhatia 1999).

Teorien om situeret læring (Lave & Wenger 1991) opstiller med begrebet praksisfællesskab (Nielsen & Kvale 1999) en forståelsesramme for denne arbejdsform. Praksisfællesskabet defineres som en problemløsende enhed og som den enhed hvori læring finder sted, og dermed flyttes fokus fra individet over på den fælles praksis. I den organisatoriske virkelighed er medarbejderen på en gang en del af en helhed og enkeltindivid (professor Bente Elkjærs tiltrædelsesforelæsning, Danmarks Pædagogiske Universitet, december 2002); et forhold der går igen i selve skrivegruppen. Dette projekt vil i sin undersøgelse af organisationskribentens skriveproces være inspireret af Lave og Wengers praksisfællesskaber. Praksisfællesskaberne forstås som den enhed – mere eller mindre præcist afgrænset – i hvilken tekstproduktionen finder sted. En skrivegruppe betragtes altså som et tekstproducerende praksisfællesskab. Det er hensigten med projektet at undersøge skribenternes egen opfattelse af den sociale kontekst snarere end at give en a priori beskrivelse af denne, idet det netop vil være aktørernes egen opfattelse der er bestemmende for deres handlinger (jf. Schneider 2002, s. 177).

I dette projekt betragtes teksten som et produkt af et tekstproducerende praksisfællesskabs skriveproces og samtidig som et produkt af den kontekst som teksten er produceret i. Projektet beskæftiger sig med de tekster der rummer en retorisk intention.

Den moderne skrivepædagogiske forskning, *composition studies*, rækker tilbage til den klassiske retoriske tradition og dens interesse for retoren og dennes persuasive opgave. Blandt andet hos Quintilian finder vi den systematiske gennemgang af skribentens arbejdsproces, repræsenteret ved de fem retoriske partes, eller forarbejdningsfaser: *Inventio*, *dispositio*, *elocutio*, *memoria* og *actio*, der hver især betegner et trin i retorens arbejde med at finde argumenter, arrangere sit stof, give det en passende udformning, indarbejde det i hukommelsen og formidle det ved at holde sin tale (Inst. Or., III-3). Denne arbejdsproces genfindes i den moderne skrivepædagogik, særligt den procesorienterede som i forskningen er mest autoritativt repræsenteret ved Flower, Penrose & Sitko, Perl og Sommers (Flower, Hayes et. al 1986, Flower 1994, Penrose & Sitko 1993, Perl 1979, Sommers 1980). Nærværende projekt tager udgangspunkt i den procesorienterede skrivepædagogik idet projektet vil undersøge skribenternes og gruppens skriveproces fra opdrag til færdig tekst.

I projektet betragtes teksten samtidig som et produkt af den retoriske situation (Bitzer 1968) som via en exigence (påtrængende problem⁴) får retoren til at ytre sig i situationen med et fitting response (passende respons). Den retoriske situation er foruden exigence præget af en eller flere constraints (tvingende omstændigheder), som er bestemmende for retorens arbejde med og valg af ”fitting response”. Miller har påpeget at den retoriske situation ikke er fænomenologisk, men derimod intersubjektiv, en social konstruktion (Miller 1984, s. 156). I organisationen opstår genrene som et resultat af retoriske situationer (Couture & Rymer 1993), men også som resultat af organisationens disciplinære kultur (Bhatia 1999). Teksten er indlejret i konteksten, og konteksten er med til at skabe teksten (Ibid.). Også den nyere retoriske forskning i organisationskommunikation i Danmark har beskæftiget sig med og søgt at give svar på hvilke kommunikative ytringer der virker (Lund 2000, Hoff-Clausen 2002, Petersen 2000). Dette projekt søger at udforske hvorledes den effektive kommunikative ytring dannes i konteksten af en organisatorisk skrivegruppe.

Projektet tager sit væsentligste afsæt i at læring og anvendelsen af det lærte ikke kan skilles ad. Det er en grundholdning til læring der stammer fra mesterlæren:

⁴ Denne og følgende danske termer fra Jens Kjeldens oversættelse af Lloyd F. Bitzers artikel i *Rhetorica Scandinavica* nr. 3, 1997

Oplæringen sker i den sammenhæng, hvor det lærte skal anvendes. Læringen er indlejret i en given social praksis, og den er betinget af lærlingens deltagelse i denne praksis. (Nielsen og Kvale 1999, s. 18)

Denne anskuelse er væsentlig for projektet på to punkter. For det første gør den klart hvorfor en undersøgelse af skribentens skriveproces også må være en undersøgelse af skribentens læring og af skrivegruppens læring. For det andet fastslår den hvorfor organisationsskribentens skriftlige kompetencer er uløseligt forbundne med den organisatoriske kontekst og derfor må studeres inden for denne. En undersøgelse af skribenten må også være en undersøgelse af praksisfællesskabet.

Den skandinaviske skrivepædagogiske forskning har hovedsagelig beskæftiget sig med procesorienteret skrivning og arbejdet i skrivegrupper i uddannelsesinstitutionerne (se bl.a. Hegelund 1999, Pildahl Hansen 1994, Pildahl Hansen 2003 (kommende ph.d.-afhandling), Dysthe 1987). Et svensk forskningsprojekt beskæftiger sig med retorikkens didaktiske øvelsesprogram, *progymnasmata*, og muligheden for at anvende systemet i moderne skriveundervisning i folkeskolen og gymnasiet (Eriksson & Sigrell 2002).

I kontrast hertil står uden en omfattende forskningstradition inden for felterne workplace writing, professional writing og technical writing der i overvejende grad har fundet sted uden for Skandinavien og er repræsenteret i en række toneangivende antologier (Odell & Goswami 1985, Spilka 1993, Candling & Hyland 1999). Feltet er domineret af amerikanske studier samt i mindre omfang australske undersøgelser.

Der er således behov for at brede det skandinaviske forskningsperspektiv ud til også at omfatte det skriftlige arbejde i organisationerne og samtidig at undersøge den læring der foregår i organisationen. Hvis videnmedarbejderen arbejder med at skrive tekster uden at have formelle kvalifikationer i denne henseende, må han eller hun have tilegnet sig deres skriftlige kompetencer på anden vis. Med udgangspunkt i teorien om situeret læring (Lave & Wenger 1991) anskues læring som en proces der finder sted i hverdagslivet gennem deltagelse i den sociale praksis. Endvidere kan mesterlæren, der såvel inden for læringsteorien som inden for den retoriske fagdidaktik har forbindelse til begrebet *imitatio*, bidrage til at belyse hvorledes skribenterne tilegner sig skrivekompetencer.

Metode

Projektet falder i to dele; en deskriptiv del og en konstruktiv del. Indledningsvis søges de sociale og individuelle læringsprocesser og praksisser i forbindelse med tekstproduktion kortlagt i en kvalitativ analyse. Dernæst gennemføres en konstruktiv del der med afsæt i den deskriptive del udvikler og afprøver konkrete praksisser som kan støtte hensigtsmæssige praksisser og læringsprocesser.

Projektets deskriptive del baseres på kvalitative interview, tekstanalyse og deltagerobservation. Et forstudie afdækker indledningsvis de gældende praksisser og læreprocesser generelt i organisationen. Dernæst observeres et mindre antal skrivegrupper i deres udarbejdelse af en konkret tekst.

Forstudie

- Kvalitative interview med ledere og medarbejdere der deltager i skrivegrupper.
- Analyse af udvalgte tekster med henblik på at indkredse de retoriske strategier som skribenterne og skrivegruppen har valgt.

Hovedstudie

- Observation af skrivegrupper der løser konkrete tekstopgaver. Dette omfatter deltagelse i gruppens møder, indsamling af mødereferater, e-mail-korrespondance og tekstudkast. Endvidere gennemføres en række kvalitative interview med gruppemedlemmer og eksterne aktører. Endelig foretages retorisk analyse af såvel udkast som færdige tekster.

Den konstruktive del vil hvile på projektets deskriptive del og vil således afhænge af resultaterne i denne.

Der kan for eksempel blive tale om at udvikle, afprøve og evaluere

- uddannelse af skrivementorer, der fungerer som rollemodeller i skrivegruppen, danner basis for de øvrige medlemmers imitatio og igangsætter hensigtsmæssige praksisser.
- et metatekstligt begrebsapparat til brug i skriveprocessens arbejde.
- procedurer for skrivegruppens arbejde.
- retningslinjer for 'best practice' i organisationens og skrivegruppens tekstproduktion.
- uddannelse af medarbejdere, mellemledere og ledere i form af workshops, kurser og gå-hjem-møder.

Arbejdsplan

1. halvår

Indledende litteraturstudier, herunder udredning og diskussion af centrale begreber, særligt praksisfællesskaber, situeret læring, læreprocesser og retoriske skriveprocesser. Kvalitativ metode herunder forskningsinterview diskuteres. Forstudiet i projektets deskriptive del gennemføres. Udarbejdelse af studieplan. Under hele projektet er det min hensigt at formidle såvel forskningsresultater som teoretiske og tværfaglige perspektiver i henhold til etableringen af uddannelsen Virksomhedshumaniora ved Institut for filosofi, pædagogik og retorik. Formidlingsarbejdet skal ske gennem undervisning og forelæsninger på instituttet, publicering af forskningsartikler og deltagelse i konferencer.

2. halvår

Materialet fra forstudiet analyseres. Rammer og mål for hovedstudiet i projektets deskriptive del formuleres på baggrund af forstudiet og diskuteres. Hovedstudiet gennemføres.

3. halvår

Resultater fra projektets deskriptive del analyseres. På baggrund af analysen udvikles og diskuteres de konkrete tiltag der skal udgøre projektets konstruktive del. Dette arbejde foregår primært ved et tremåneders studieophold ved Professional Writing, Purdue University, Indiana, USA, førende inden for forskningsfeltet professional writing og workplace writing. Her vil jeg involvere professor Patricia Sullivan, Director of Rhetoric and Composition, idet hun har beskæftiget sig med såvel metodologiske som praktiske perspektiver på empirisk forskning inden for skrivning på arbejdspladsen. Samtidig ønsker jeg at følge ph.d.-kurser i professional writing ved Purdue University.

4. halvår

Projektets konstruktive del gennemføres.

5. halvår

Projektets konstruktive del afsluttes og evalueres. De indsamlede data analyseres, og teoretiske såvel som praktiske implikationer udredes og diskuteres.

6. halvår

Afhandlingen færdiggøres, og teoretiske, metodiske og udviklingsmæssige perspektiver tegnes.

Vejlederbistand

Som vejleder ønsker jeg at involvere professor Christian Kock ved Institut for filosofi, pædagogik og retorik. For at understøtte det væsentlige læringsmæssige aspekt såvel som projektets tværfaglige væsenskerne ønsker jeg at involvere en medvejleder fra pædagogikstudiet ved Institut for filosofi, pædagogik og retorik. I den forbindelse er lektor Tine Rask Eriksen orienteret om projektet.

Studieophold i udlandet

Projektet omfatter et forskningsophold af tre måneders varighed ved Purdue University, Indiana, USA. Studieopholdet finansieres via eksterne ressourcer, specifikt gennem selvstændig ansøgning til Humanistisk Fakultets centrale ph.d.-studienævn.

Litteratur

- Vijay K. Bhatia: "Integrating products, processes, purposes and participants in professional writing" i Christopher N. Candlin and Ken Hyland (eds.): *Writing. Texts, Processes and Practices*, Addison Wesley Longman, 1999
- Lloyd F. Bitzer: "The Rhetorical Situation" i *Philosophy and Rhetoric*, vol. 1, no. 1, Pennsylvania University Press, 1968
- Christopher N. Candlin and Ken Hyland (eds.): *Writing. Texts, Processes and Practices*, Addison Wesley Longman, 1999
- Geoffrey A. Cross: "The Interrelation of Genre, Context and Process in the Collaborative Writing of Two Corporate Documents" i Rachel Spilka (ed.): *Writing in the Workplace. New Research Perspectives*, Southern Illinois University Press, 1998 (1993)
- Barbara Couture and Jone Rymer: "Situational Exigence. Composing Processes on the Job by Writer's Role and Task Value" i Rachel Spilka (ed.): *Writing in the Workplace. New Research Perspectives*, Southern Illinois University Press, 1998 (1993)
- Olga Dysthe: *Ord på nye spor: Innføring i prosessorientert skrivepædagogik*, Det norske samlaget, 1987
- Anders Eriksson og Anders Sigrell: "Projektpresentation. 'Retorikens didaktik'" i *Rhetorica Scandinavica*, nr. 21, 2002
- Lester Faigley: "Nonacademic Writing. The Social Perspective" i Lee Odell and Dixie Goswami (eds.), *Writing in Nonacademic Settings*, The Guilford Press, 1985
- Linda Flower, John R. Hayes, Linda Carey, Karen Schriver, James Stratman: "Detection, Diagnosis, and the Strategies of Revision" i *College Composition and Communication*, vol. 37, no. 1, 1986
- Linda Flower: "Writers Planning: Snapshots from Research" i *Making Thinking Visible*, National Council of Teachers of English, 1994
- Sandra Gollin: "Why? I thought we'd talked about it before. Collaborative writing in a professional workplace setting" i Christopher N. Candlin and Ken Hyland (eds.): *Writing. Texts, Processes and Practices*, Addison Wesley Longman, 1999
- Thomas Harboe: *Skrivegrupper*, Samfundslitteratur, 2000
- Signe Hegelund: *Ars, Imitatio og Usus. Om den klassiske retoriske fagdidaktik og dens anvendelighed som skabelon for moderne skrivepædagogik i universitetsregi* (specialeafhandling), Institut for filosofi, pædagogik og retorik, Københavns Universitet, 1999
- Torlaug Løkensgard Hoel: *Skrive og samtale. Responsgupper som læringsfællesskab*, Klim, Århus, 2002
- Elisabeth Hoff-Clausen: *Set gennem nettet. Organisationers troværdighed på hjemmesider*, Samfundslitteratur, 2002
- Jean Lave og Etienne Wenger: *Situated learning. Legitimate peripheral participation*, Cambridge University Press, 1991
- Anne Katrine Lund: *Breve i brug. Fjernkommunikative genrer i retorisk perspektiv* (ph.d.-afhandling), Institut for filosofi, pædagogik og retorik, Københavns Universitet, 2000
- Anne Katrine Lund og Helle Petersen: *Det sku' vær' så godt. Organisationskommunikation – cases og konsekvenser*, Samfundslitteratur, 1999

- Jamie MacKinnon: "Becoming a Rhetor. Developing Writing Ability in a Mature, Writing-Intensive Organisation" i Rachel Spilka (ed.): *Writing in the Workplace. New Research Perspectives*, Southern Illinois University Press, 1998 (1993)
- Carolyn Miller: "Genre as Social Action" i *Quarterly Journal of Speech*, no. 40, 1984
- Klaus Nielsen og Steinar Kvale: *Mesterlære. Læring som social praksis*, Hans Reitzels Forlag, 1999
- Lee Odell: "Beyond the Text. Relations between Writing and Social Context" i Lee Odell and Dixie Goswami (eds.), *Writing in Nonacademic Settings*, The Guilford Press, 1985
- Lee Odell and Dixie Goswami (eds.): *Writing in Nonacademic Settings*, The Guilford Press, 1985
- James Paradis, David Dobrin og Richard Miller: "Writing at Exxon ITD. Notes on the Writing Environment of an R&D Organisation" i Lee Odell and Dixie Goswami (eds.), *Writing in Nonacademic Settings*, The Guilford Press, 1985
- Ann M. Penrose & Barbara M. Sitko: "Introduction: Studying Cognitive Processes in the Classroom" i *Hearing Ourselves Think*, Oxford University Press, 1993
- Sondra Perl: "The Composing Processes of Unskilled College Writers" i *Research in the Teaching of English*, vol. 13, no. 4, 1979
- Helle Petersen, *Forandringskommunikation*, Samfundslitteratur, 2000
- Signe Pildahl Hansen: *Ethos i det skriftlige i gymnasiet* (kommende ph.d.-afhandling), Institut for Pædagogisk Antropologi, Danmarks Pædagogiske Universitet, 2003
- Signe Pildahl Hansen: *Mundtligheden i den nye skrivepædagogik* (specialeafhandling), Institut for filosofi, pædagogik og retorik, Københavns Universitet, 1994
- Quintilian: *Institutio Oratio I-XII*, Loeb Classical Library
- James A. Reither: "Bridging the Gap. Scenic Motives for Collaborative Writing in Workplace and School" i Rachel Spilka (ed.): *Writing in the Workplace. New Research Perspectives*, Southern Illinois University Press, 1998 (1993)
- Barbara Schneider: "Theorizing Structure and Agency in Workplace Writing. An Ethnomethodological Approach" i *Journal of Business and Technical Communication*, vol. 16, nr. 2, April 2002
- Nancy Sommers: "Revision Strategies of Student Writers and Experienced Adult Writers" i *College Composition and Communication*, vol. 31, 1980
- Rachel Spilka (ed.): *Writing in the Workplace. New Research Perspectives*, Southern Illinois University Press, 1998 (1993)
- Patricia Sullivan and James E. Porter: "On Theory, Practice and Method: Toward a Heuristic Research Methodology for Professional Writing" i Rachel Spilka (ed.): *Writing in the Workplace. New Research Perspectives*, Southern Illinois University Press, 1998 (1993)